

**R.D. Iacobi Marchantii, Pastoris Et Decani Covviniensis
SS. Theolog. Professoris, Rationale Evangelizantium**

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Lectio 9. tripart. Eadem Dominica. Apparuerunt Moyses & Elias loquentes
cum Iesu Prima pars agit de Elia & Moyse, & sermone eorum cum Jesu.
Secunda, de responso Petri: Domine, bonum est nos hic esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56372](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-56372)

didus erit ob misericordiam erga electos, rubicundus ob justitiam erga reprobus. In incarnatione candidus est ob innocentiam & carnem virginem, rubicundus ob charitatem & circumcisum. In passione rubicundus ob vestem purpuream, candidus ob vestem albam. In sepulchro candidus ob sindonem mundissimam, rubicundus ob cruxem & vulneribus stillantem. Ubique ergo dilectus candidus est & rubicundus; quos etiam colores amat Sponsus Ecclesia, in suis Virginibus candida, in suis martyribus rubicunda.

Oratio hominem transfor- mat. Sed neque sine mysterio est, quod orans transfiguratur. Per hos voluntatis docere, quod oratio, si fieri ut debet, hominem transformare & illuminare. An non & confortio sermonis & orationis cum Deo Moysis facies illuminata refulerit? Sic & interior animae facies lapideum Deo consensu transformatum, reformatum. Tum quia in electus illuminatur: *Acedite & illuminamini, & facies vestra nos confundentur.* Tum quia voluntas inflammat, & charitate accenditur: *In mortuis tamen exardeget ignis.* Tum quia discrimatione passiones suas luperatur, & mutationem in se efficiunt, ut perfectorem Dei similitudinem intueri efformet, & Christo se configuret: *Elegit nos conformes feri imaginu filii sui.* In horum omnium significacionem, vix omnes non infrequenter mira in oratione mutatio & transformatio eam exterior contigit, ita ut luce quadam & flamma coelesti cerneremur amici. Sic globus igneus visus est ambire caput & Martinum divina celebrans. Sic lux coelestis Agnorum in protubero orante circumfulgit, & contra caliditatem sua hostes protexit. Sie circa 40. Martyres in flagro orantes videt Janitor lucem admirabilem, quatinus illuminatus est. Similia multa reperies de S. Francisco, & plerisque alius, qui miram communionem & transfigurationem in oratione vesti sunt exhibere, in symbolum lucis & fervoris interioris. *Sicut verò pī revelata facie gloriam Domini contemplantis, in eandem imaginē transformatum à claritate in larvam, sanguinem à Domini spiritu.* Sic è contra impii à Domino per peccatum recedentes, a claritate & candore gracie ad tenebras horribiles transiunt, & transformati in diaboli simulacrum. O miseranda communitas! Admirabilis fuit Transfiguratio Nabuchodonosoris, dum inter feras relegatur ut centum comedat in statu bovis, capillo gerens iustitiam Aquila, unguis in statu avium rapaciam: additum Epiphanius in vita Danielis, anterior parte & capite bovem posteriori verò parte & pedibus Leonem praesculisse. Quibus omnibus designabatur carnis voluptas, superbia, sapacitas, tyrannia, quae omnia ejus animam bovi, aquila, leoni similem efficiebant. Sic nimis impii similes sunt beluis illis, quarum per peccatum brutales passiones imitantur. Et hæc quoque detestanda est transfiguratio, de qua Psaltes: *Homo cum in honore esset,*

EADEM DOMINICA.

LECT. 9.
tripartita.*Apparuerunt Moyes & Elias loquentes cum Iesu.*

March. 17.

Preter tres Apofolos, iuxta transfigurationem ut testes volvit adesse ex antiquis Moylen & Eliam. Sed cur hos praeceteris?

Primo, ut ea populi opinio penitus colleretur, quia quidam dicebant Christum esse Eliam, aut ut Moylen ex Prophetis: Ecce enim Principes Propheticorum *Moyes & Elias* Christum venerantur, citetur & venerantur, & Dominum Prophetarum agnoscunt, quia auctoritatibus gloriari participant. Nam quod dicitur *in Iesu invenerimus* & de eius oratione non proveniebat illa ex beatitudine animæ Moylis, aut Eliæ, sed ex splendore redundantia a Christi corpore.

Secundum, ut haberet testimonium Christus & Iesus a lege & Prophetis, apparat promulgator legis. *Moyes*, & inter Prophetas primarius *Elias*, calumniam Iudeorum evenerint, quia Christum legi & Prophetis adversari inclemabant. Unde verum *Eliam*, veramque *Moyes* & anima & corpore proprio appaustrat, & recte assertur, sicut & verum unde debuit esse coruus testimonium.

Tertio, *Moyes & Elias*, apparent, ut Christus extendatur Salvator priorum & posteriorum: quia omnes in fiducia Christi salvantur, live qui cum precesserunt, ut Moyles, live qui cum moriendo sequuntur, ut Elias. Propterea etiam in ingressu triumphali in Jerusalem, *& qui præstant, & qui sequuntur*, in nomine Domini: in his qui præstant, Patres antiqui designabantur, in his autem qui sequabantur, illi qui excusis futuri Christum erant venerantur.

Quarto, dum apparent *Moyes & Elias*, Christus insinuat Judei vivorum & mortuorum, Dominius vita & mortis. An non mortui ei vivunt, quandoquidem *Moyes* mortuum potest suscitare? An non *Elias* vivus mox ei se fitus, & Dominum suum agnoscat? *Ubi* iunt qui dicunt neminem ex altera vita redisse? Condemnat eos hic *Moyes*, aliquaque militia Domino sacrificati, de qua re alibi fuisse tradidit. Si itaque Iudei petunt signa, live de celo, give de profundo: Ecce vocatur Elias à Radio, Moyles è limbo exitimat Tertull. & nonnulli alii Patres Moyli promissam fuisse hanc vocationem, dum ei dicit Dominus, *Posteriora mea videbitis*. *Exod. 33.*

mitas.

nitas inferior & posterior Christi pars est, facies eius est divinitas divinitatem videre ei non est datum, fulgore tamen in tergo transversis coram se Domini vidit, & in clamavit: *Domine Deus, misericors & clementis, patiens & multa miserationis, & verax qui uulda misericordiam in milia.* In hoc fulgore designari potuit humanitas postremo tempore à Deo assumenda, & Moyse taudem in qua gloria postmodum manifestanda. Certe in hoc modo potuit Moyse idē in clamare quod olim: *Exod. 24: natus, Duximus Deus misericors & clementis, patientis & multa miserationis, & exponit loquebatur Moyse & Elias de Christi morte & passione ubi patuit eius misericordia, clementia, patientia, iustitia & veritas: ubi effulerunt miserationes eius summo amore & charitate in milia profunditate.* Hoc expref-

Praffo & sit S. Lucas ex verbis: Uicebant excessum quem com mors Christi excessus.

Excessus erat in Ierusalem. Excessum vocat accepta mortem, acerbamque passione, qua omnem certe & ensuram excessit. An non excessus bonitatis, quod Dominus omnium pro principio, Deus pro homine sibi inimico, tanta maiestas pro vili veritculo tanta pati dignata sit? An non excessus amoris, quod cum sola gutta sanguinis sufficere potuerit, totum voluerit exhaustum excessivum, ut per solvet pretium; & redempcionem copiatam? An non excessus doloris, quod sine illa vel interna conforatione, vel externa ab horro usque ad tracem de-relictus permanenter? An non excessus obedientiae & humilitatis, quod exanimaverit semetipsum obediens factus aliquid ad mortem, mortem autem crucis? An non excessus paupertatis, quod non habeat ubi caput celinet, quod frabe lignea nudus ut debeat prolectus, spina corona propulsive, clavis dirissimis pro calcis & chiroctus? An non excessus in patientia & preferendo consumelis, dum denudatur, dum spitis faedatur, dum maleficiis opprobriisque continuo oneratur, dum adeo ignominiosè illuditur, dum ejicitur civitate ut latro pessimus, dum elevatur, ut serpens venenatus, dum ad extremum usque halitus ignominiosissime, tractatur ut sceleratissimus? Si non sufficit excusus in his omnibus, sola horum memoria enim horro sanguineum pudorem non excusisset. Hunc bonitatis, charitatis, humilitatis, obedientiae, paupertatis, patientie excessum sapientiam amore & compassione considerate nos oportet: quia huius cauila fuit excessus nostre per superbiam, per chrietates, per invias & impatiencias, per carnales voluptates, & infames vanitates. Certe quantum ipse excessus Christus in amore, tantum nos exceedimus in ingratitudine, si hunc amoris excessum si querenter oculis nostris non abiciamus, si & ea que ei causa fuerit tanto acerbitatis non emendemus. Quandoquidem hac de re in monte isto gloriosum, vult altamente id ipsum nobis esse reposum, nec unquam memoria excidere.

Sed forsitan importunus est Christo hic *Moyse & Elias* sermo de morte, quandoquidem mons iste

designatus fit ad gloriam & lætitiam? Absit. Etenim mors ei era in desiderio, nullulque sermo ei gratior & suavior esse poterat, quam de passione re sibi desideratissima, de qua dixerat: *Baptizabo baptizans, & quando coardor usque ad perficiatur.* Volut etiam per hoc docere omnem mundum in laetitiam mixtam esse dolore, & nullam esse tantum propteritatem aut gloriam, quin in illa cogitandum sit de morte & fine: *Statim mihi in uixera Eccl. II. homo, & in huic omnibus latet tu fuisti, meministi debet tenet obstante tempora & diuersum multorum, hos est aeternitatis.* Volut quoque significare, neminem ad gloriam posse pertingere, nisi per tribulationem, spinas, crucem. Offer ergo illam venalem hic sed jungit & illius pretium. Quali dieat Gloria hic ibi ostenditur planè desiderabilis, speciem adumbrans gloriose aeternitatis; sed vide quomodo ad eam pertingas quomodo canes mas, si cam amas. *Ego preto sanguinis & mortis inca eam coem, tibi pariter emenda est.* Pater meus meliori pretio non vendidit mihi; ibi etiam pretium, aliquod simile persolvendum est laboris & patientiae.

I Nterim dum Moyse & Elias loquuntur de *PARS II.* Chrifti passione, Petrus respondens ait: *Domine De verbonum est nos hic es faciamus hic tria tabernacula, his S. Petri unum, M. i. unum, Elias unum.* Sed non satis tri, pertinenter respondit Petrus, Unde subditur. *Nesciebas quid diceret.* Eirat ergo multipliciter Petrus, ut notant SS. PP.

Primo Nesciebat quid diceret, hoc erat enim impedire Christi iter in Ierusalem, inquit S. Chrysostomus. *do nefas* impide re mortem subret, & consequenter frabat, Petrum passionis. Certe Moyse rogabat ibide Christus solum, ut se & Patres in limbo agentes quantos quid dignetur liberare, & carceris Elias vero ut mundum ceret. pereantem redunt, hic videtur supplicare, & ideo

termine est de Jesus morte. An non importuna ergo fuit Petri petitio, dum gloria dulcedine alleluia suum solum cogitat solatum, & redemptio, non pretium a Christo per solvendum obliviscitur? Tunc mundum unique caligine & nebris videtur repletum, cur in hoc monte vult reueneret Solcra orbis, quique lucem: Libi etiachas tua! Petrus tot populis in orbe, tot animabus in limbi carcere ad redemptionem adiprantibus, illi remorant vel inquieti. An forsan quoniam solum convenit humanos contores esse gloria, quandoquidem cum Christo quinque solum sint in monte.

Secundo Nesciebat quia diceret, sicut Jacobo & Joanni dicit Christus, *Nesciebas quia petras.* Quare Matt. 20: 1. 2. Joanni dicit Christus, *Nesciebas quia petras.* Quare

facta, nec huius creatione, non in terra, sed in Coelis.
Ulterius beatitudinem Petrus non in visione lucidi collocat divinitatis, sed in visione lucidi corporis, id coque errat.

¶ 3. *Tertio. Nesciebat quid diceret, non solum quia vult habitationem facere in terra peregrinations, sed etiam quia censetur quodammodo Christum velle dividere a Moysi & Prophetis; dum tria operari fieri tabernacula. Abiit a Petre, non tria tabernacula querens, una e Ecclæsa, unum tabernaculum, una habitatio Christi, Moysis Elias; numquam Prophetae à Christo dividendur, numquam Christus à Prophetis. Sed cur de tabernaculo tibi, & Iacob & Ioannis testimonis filies? Foritan tu & sociorum oblitus, ex proficiebatur de Christo, Moysi, & Elia sollicitus. Aut si loco tuus cum Moysi & Elia futuros existimas, te aurem cum Christo, etiam eras. Quod si tres Discipulos cum Magistis in eodem tabernaculo collocares, certe & aliorum collegarum non immemor esse debueras.*

Quare Nesciebat quid diceret, quia multa subeunda certamina ante gloriam & coronam. Ipsa crux toleranda, per illam pertingitur ad gloriam fructuonem. Nec sic quid dicat, quam terri vult que te perfici. hic locus est pugna & certaminis, locus tolerantiae & patientiae; in celo locus triumphi & gloriae; sicut autem palma & corona ad quam erundem est per labores & adversa. Unde Christus postmodum etiam dixit Petru. Cū eris in iuvore engredi te & ambulabas quid volebas. Cum autem & tu extensis manus tuas significans eam morte clarificatus es sit Dœum, clarificandus ab ipso. Et cum hoc dixisset: dicit ei: Seguere me non amplius ad Thabor, sed ad Calvariam; ad etiuncula utique sequere, postmodum secuturus ad gloriam. Multi vero non absimiles sunt Petru, qui ambitu coronam fine certamine, victoriæ sine prelio premium sine obsequio, gloriam sine merito; quibus respondemus, quod & ipsi nesciant quid dicant, aut quid ambit.

Beatorū voluptas in dulcedine summa. Ceterum ex hac voce Petri in monte ita extra se rapti cogitans quanta voluntatis dulcedinem Beaui percipiunt in monte Eternitatis. Si tanta est vis radjimientis, quid erit dum sol erit in mente sua? Quid erit quando amoris ardedit ignis, si cinctilla inflammat Petrum, si guttula ita illum inebrat, si stola ita perfudiit, ut verum omnium oblivionem in ipso pariat. Quid erit quando haurient Beati de fontis plenitudine, de voluntatis inundantibus torrente? Inebriabuntur ab ubertate domus tuae, & torrente voluntatis tua potabat eos, quemadmodum etiemsit fons vita, & in lumine tuo visibilis lumen.

1. Ibi nunc clamat, & clamabit in æternum, Petru; Domine, bonum est nos hinc esse. Omne utique ibi bonum, nullum prorsus malum, vel culpe, vel preceps ibi esse potest.
2. Ibi Moses, non in foramine Petri posterior Rational. Evang.

ravidens, sed in facie divina contemplatione ejus bilans, inclinabatur in eternum; Dominator Domine Deus, misericors & clemens, paciens & multa miserationia. Et terax qui subdilat misericordia in milia.

3. Ibi Elias cum exultatione reperit, quod olim solebat dicere, Vivit Dominus, in cuius compitatu. 3. Qui ab hoc compitatu non recederet in eternum, & 3. Reg. 17. in illo qui vivit in facula, vivet & ipse immortalis & beata vita.

4. Ibi Joannes merito resonat illud Ecclætabernaclum cum hominibus, & habitat eum ex Apoc. 22. & isti populus eius erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus. & absigeret omne Iachymam ab oculis eorum, & mors altera non erit neglegendum, ne-

que dolor.

5. Ibi Jacobus resonare potest illud Prophete; Quām dilecta tabernacula tua, Domine virtutum, concupisci & desideri anima mea. Cor meum, & caro Psal. 83; mea exulta uerunt in Deum vivum. Non amplius Jacob, sed Israhel ibi nomen eius,

6. Ibi in omnibus electis (quorum hi qui in mortem Thabor duci sunt typum gelere) patebit quā verum sit. Vox exultantia & salutis in tabernaculo Psal. 117. iustiorum; in tabernaculo sciencie coelestibus, ubi peremperit responabili vox laudis & amoris, in lumine eternitatis. Verum, quis habitabit in tabernaculo isto Domini, aut quis requiescat in monte sancto eius? Qui ingreditur sine macula & operatur in Psal. 14. statim. Item: Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Vis scirentem Psal. 11. cœs manibus & mundo corde, qui non acceptis in vanis animam suam, nec juravitis in dolo proximo suo. Inspice ergo manus, hoc est opera; inspicere cor, hoc est cogitationes & affectus: inspicere animam, & vide eum canaceperis: inspicere linguam, & vide an non lateat in ea dolus. Sic manus, cor, animam, & lingua expurgata, ut in illis resulget innocentia: ita benedictionem & misericordiam consequeris a Deo salutari tuo, & eris in generatione, quareris in eum, videntiūque faciem eus in eternum in habitatione celesti, in monte sancto Dei.

A Dhuc loquente Petru, ecce nubes leuata ob-PARS III. umbribus eis, & timurunt intrantibus illis in De usque nubem. Et ecce vox deinde dicens; Hic est filius meus Patris dilectus, &c. Hæc est vox Domini in virtute, vox aeternæ. Dominum magnificat; vox Patriæ eternæ testimonium irrefragabilem in filio suo, cui uult tamquam noyo Legislatori & Principi omnes obedire. Unde hæc fuit vox clara, augusta, sonora instar tonitru, & celo delata ad Apostolos, eos sacro percellens horrore; sicut & nubes illa perlucida, magisteria plena, & subito concors; eos perterritum, munera ad illam representans qua cū magna maiestate terni Patris ad judicium venturus est. Continet porro vox ista triuva & cœlestis multa in sua significacione mysteria, unde ria singula eius verba ponderanda sunt.

Primo. Hic est filius meus, de mea substantia generatus, Deus de Deo, lumen de lumine, Deus verus de Deo vero; Quem promisi mittere, illum nunc exhibeo,

exibeo, illum, inquit, cuius nomen est, *Qui est, & Hic est*, qui in te homo factus est in tempore, scilicet tunc omibus antiquior est unigenitus sine tempore, qui ex me, & in me, & mecum semper est. *Hic est filius meis, quem a me non separav*. *Declaro, non dividit petras, non discernit arietas, inquit S. Luterus de Transfiguratione. Hic erit filius mensuris meae, veritate, ratiuitate, non adoptione, nuperatione, creatione, inquit S. Hilarius lib. 3. de Trinitate. Hic est filius meus, ille, inquam, gloria mea splendens, ille substantia mea charactere, per quem ceteri Angelos, per quem cælum fundatum est, gloriantur. Hic est non seruos, non legatos, non Angelos, sed fuisse dilectos, inquit S. Damascenus, ferm. de Trausfig.*

*Secundo. Dil. sive. Greci habent diligibilis, sive
amore dignus, *agapius*, & dilectissimus : Quidat
Hic est filius minimum non adoptivus, sed proprius
non aliunde creatus, sed ex me genitus, non de alieno
natura factus mihi comparabilis, sed de me affer-
fenter mihi natus aspernatur, inquit S. Leo. Dilectissi-
mus ergo & summe diligibilis, quia naturals filius,
quia homotous & confutans similes, quia uni-
cuss & unigenitus, quia eius dilectione produxit
spiritus & qui infinitus amor, & dilecio Patris
& Filii.*

Tertio, In quo mibi complacui in quo requieci & oblectebus eximis, in quem omnem meam benevolentiam, omneque benefacitum meum & voluntatem propenam effudi; quem complacenter & grauitatim hostiam & victimam ministrasti, ut homines recognoscerent mihi; in quam cum intueretur, omnem tuam & offensionem deponebas. Deus ergo in Christo libi complacuit. Tum quia ut filium infinito amore diligis, & in eo rotundum complacendo recessisti. Tum quia per illum filium placuit illi hominem redimeric, & fibi reconciliare. Tum quia in cibus obediens humilitate, fanthizate eximis oblectatus es. Tum denique, quia omnes qui Deo placent, per Christum placent: & qui Christo placent, placent & ipsi. Et nulla est virtus, nulla sanctitas, nulla merita, quia Patri placent nisi per Christum; & eius merita. In propterea predilecti, dilecti, sanctificati sunt fideles electi, Patriarchae & Prophetae, Apostoli & Martyres, Confessores & Veneres.

Quarto. *Ipsum audire.* Quasi dicat. *Ipsum audi-
scitule, ipsi credere, ipsi obcedere.* *Ipsum ob-
scipere* omnino adiungit, ut loquenter audiat, au-
diens fidem adhuc habeatis, credentes obediatis. *I-*
pse et. *Via, ipsum audire;* quia non proponet
meritis nisi verba vitas. *Ipse* et. *Vita,* ergo opor-
tes vos si firmissime credere. *Ipse* et. *Via, equum in-
di eum & obcedere;* non enim aliud est iter vita, nec
potest *Ipsum* viam ad me pertinere. *Ipsum
audire, non Moyen* umbras legis docentes.

non Eliam celum claudentem , & ignem de celo
evocantem , quo peccatores plectat & perdat.
Ecce Moyse , ecce Elias jam recesserunt in nube
poliquam ei testimonium dederunt , ipse manet
solus Legislator , solus Finis legis & Propheta-
rum , solus hominum Redemptor , solus Ecclesie
fundator , Doctor Evangelii , Dux celi , voluntati
meae internumius , Majestatis mea legatus , ip-
sum ergo audite ; qui ipsum audit , me audit ; qui
ipsum pernuit , me pernuit . Ipsum audite , cuius pra-
dicatio manifeste cujus humilitate clarificetur ,
quem legis myste r apta pranunciat , quem Prophete-
tarum ora cecinerunt . Ipsum audite , qui si min-
etur penas eternas ; potest infligere ; si gloriam
proponat , potest tribuere ; si ad gratiam vos vo-
cer , potest peccata remittere . Ipsum audite , non
mundum ad vana & falacria , non carnem ad tur-
pia , non diabolum ad illicitios lexicantem veribus
suis & blanditiis . Illius doctrina quae de celo
est , sincera , caeca , humilis , perfecta , luminosa , *I/ais 3:5*
aurem accomodate . Hic est enim de quo ser-
piam est : *Ernas oculi tui videntes Praeceptorem*
tuum . Ec.

Tu æterne Pater, qui filium tuum dilectissimum
in monte nobis exhibuisti Transfiguratum, solis
instar fulgidum; ilumque inter Moyen & Eliam
appare; & evoluisti, & tunc Orbi Doctorem audi-
endum propositum, testimonium ei nube & voce
caelesti exhibeo. Datur enim ad illam gloriam,
quius specimen in Thabor exhibit, ad illam co-
lestem voluptam, cuius filiam Petrus gustavit.
Excita in nobis seruens desiderium tui serviendi,
& illumina cor nostrum, ut quanquam que fuimus
sunt, & terrenis affectibus depositis, illum audia-
mus, illi credamus, illi obediamus, illum sequiamur
qui est veritas, vita, & via, qui in monte nos vale-
lum ducere, & nobis nos facere vias vita. Ita
fac ut audiamus illum in hoc tempore, ut audire &
vide meritorum tota attenuem, quando audi-
erit: tui ineffabilia verba, que non licet homini
loqui, & videbant ducas omni caligine lumen
de lumine illuminans mirabiliter a montibus ar-
temis, dum turbabuntur infipientes cordis in tanta
re valle.

DOMINICA III. QUADRAG.

Erat Iesu ejiciens dæmonium, **et illud oras** munum. **Pars**,
Luc. 13. **Christi**
muniū
Dæmonis